

ségben mutatják be e rétegek törekvéseit, annak ellenére, hogy a zsidóság Erdélyben kétszeresen szenved az állam elnyomó politikája miatt. Szenvet mint zsidó és szenved mint magyar. Szerzőnk ezután az erdélyi liceumok mai tanulóágát és a magyar ifjúság nehéz helyzetét jellemzi, majd a tanulók mentalitását a háború után. Az irodalmi érdeklődés szerepe, a transzilvánizmus eszméjének fölvirágozása, a román irodalmi tudás kérdése, a magyar kultúra hatása a román ifjúságra, de viszont az elrománosodás mértéke is mind oly témák, melyek az erdélyi magyar középiskolák sorsának tárgyalásával kapcsolatban rendkívül érdekes megállapításokra adnak alkalmat könyvünk szerzőjének.

A felső oktatásról szólván, végigmegy szerzőnk a teológiai intézetek, a zeneoktatás, a katonaképzés és az egyetemi oktatás összes problémáin. Érdekes adata a szerzőnek, hogy 1926-tól kezdve folyton nő a kolozsvári román egyetem magyar hallgatóinak száma. Az eleinte lassú növekedés 1928-tól ugrásszerűen emelkedik, 6 év alatt 80-ról eljutott 1000-ig, a diplomát szerzett ifjaknak az életben való elhelyezkedése azonban természetesen annál nagyobb problémát jelent számukra..

Részletes képet kapunk a továbbiakban az egyetemi ifjúság külső és belső fejlődéséről, világnézeti harcáról, majd a szakoktatás és az iskolán kívüli oktatás problémáiról, befejezésül pedig a tanárképzésnek és a pedagógiai irodalomnak sorsáról Erdélyben.

Jancsó Elemér könyvének nyilvánvaló célzata bemutatni azt, hogy a magyar nevelésügy sorsa nem nevelési kérdés csupán Erdélyben. Sorsprobléma az, a magyarság létének és nemlétének talán legnagyobb kérdése. Szerzőnk úgy érzi, hogy ezzel foglalkozni Erdélyben és minden magyar lakta területen nemcsak kötelesség, hanem életérdek is. Az optimizmus és az életvállalás pedig zálog, a jobb és emberibb magyar jövő záloga. Éppen azért munkáját csak vázlatnak tekinti, mely az erdélyi élet szomorú valóságairól ad képet olyanoknak, kik arról közvetlen tapasztalatot nem szereztek s kiinduló pontul akar szolgálni egy még részletesebb, tökéletesebb szintézis, a jövőt irányítani hivatott teljes megismerés felé.

Gyulai Ágost dr.

Belohorszky Ferenc: Magyar problematika a középiskolában. Nemzeti nevelés a magyar nyelv tanítása körében. (A tanítás problémái 17. sz.) Egyetemi Nyomda, Budapest é. n. (1937.) K. 80, 41 l.

A Tanítás Problémái sorozat egy újabb figyelemreméltó füzettel gazdagította pedagógiai irodalmunkat. Az elmélyülő iskolai nevelés jelentőségével, szükségességével és lehetőségével foglalkozik Belohorszky Ferenc gondolatokban gazdag tanulmányában, vizsgálódás tárgyává téve a nevelés alapjait a magyar nyelv tanításában.

A szerző előláróban kárhoztatja az értelmi nevelés egyoldalúságát s a benne rejlő veszélyeket, s vele szemben a lélek összes erőinek összhangzatos kiképzésének szükségességét hangoztatja: „az új nevelés iránya *színtélikusságra* törekszik, azaz az egész embert veszi tekintetbe“. Fejtegetésiből Kerschensteiner *totalitás* elvének felismerése és szükségessége bontakozik ki. A nevelés célja a vallás-erkölcsi alapon nyugvó nemzeti világnézet megalapozása. A magyar nyelvtanításnak főcélja szorosan kapcsolódik a nevelés céljához: „a

világnézeti alap megteremtése és tudatosítása a gyermeki lélekben.“ Mit kell tenni a magyar nyelv tanárának a cél elérése érdekében? Erre felel a szerző további fejtegetéseiben; mikor háromas problémát vet fel: a *népi, trianoni és állampolgári* problémát. A népi probléma a magyar nép jelenlegi helyzetének a megismertetését jelenti, nem csupán könyvekből, hanem tapasztalat útján, még pedig mind a tárgyi, mint a szellemi néprajzra vonatkoztatva. Így ismerkedik meg a tanuló népünk gazdasági és szociális helyzetével, annak nagy nemzeti jelentőségével, és gyökeret ver szívében a népért való önzetlen munka tudata. A népi problémába való bevezetését az iskolai tanulmányok mellett kirándulások, táborozások és gyűjtések biztosítják. A trianoni probléma nem merülhet ki frázisok hangoztatásában. Idevágó feladatok: minden magyar számontartása a földkerekségen, az elszakított magyarsággal való állandó kapcsolat fenntartása (újságok, írók, olvasmányok, önképzőkör), a nemzetiségi kérdés, a nemzetiségek tüzetes megismertetése. Az állampolgári probléma oly állampolgár nevelését jelenti, aki szívének minden dobbanásával a magyar sorsközösség tagjának érzi magát. Néhány feladat: a szolidaritás kiépítése osztályközösségek teremtésével, az életigények alkalmazása a mindenkori lehetőséghez, a szülői házzal való szoros kapcsolat teremtése, a protekcióhajhászás megszüntetése, a vagyonnal járó köteleességek érzetése, a felelősségérzés és a helyes értékelés kialakítása.

A háromas probléma csak az élményalakítás módszerével valósítható meg. A feleltetés és a számonkérés régi osztályzó módszerét el kell vetni, mert ez az irodalom iránti ellenszenvnek, az irodalomtanítás eredménytelenségének egyik oka. A magyar tanítás súlyos gondja a fogalmazástanítás. A szerző nagyon helyesen szakít a tartalomelmondató feladatokkal és nem ad mankót az ifjúságnak, hanem az élményalakítás módszeréből folyó egyéni munkában látja a sikert.

A tanulmány kifejező része a középiskolai tanuló irodalmi szükségleteivel foglalkozik. A Robinson-kor (10–12 év), a hőskor (12–15 év) és a lírai kor (15–18 év) megkülönböztetése alapján véve helyes, de nem ártott volna az idevonatkozó lélektani irodalomra utalni, ami minden komoly munkának csak előnyére válik.

Összefoglalásul megállapítható, hogy magasszínvonalú, minden ízében korszerű, komoly nevelői érzékkel megalkotott tanulmánnyal van dolgunk, mely igényt tarthat a legszélesebb körű elterjedésre. A szerző kitűnő fejtegetései meggyőző erővel bizonyítják a magyar nyelv és irodalom központi, uralkodó szerepét és nagy nevelői jelentőségét.

Szántó Lőrinc.

Harsányi István: Az irodalomtanítás megalapozása a középiskolák alsó osztályaiban. Különlenyomat az Országos Református Tanárregyesület 1935–36. évi évkönyvéből. Városi Nyomda, Debrecen 1937. N. 89, 15 l.

A jeles szerző figyelemreméltó eszmefuttatásában azzal foglalkozik, hogyan lehet a középiskola VII–VIII. osztályainak irodalomtanítását az alsó hat osztályban előkészíteni és megalapozni. Ez a kérdés nemcsak a gimnáziumi tanárok érdeklődésére számíthat, hanem magára vonja a polgári iskolai tanárok figyelmét is, mert a IV. osztály második felének irodalom-